

**УХВАЛА
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Борчана Валерія Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини п'ятої статті 242, пункту 1 частини першої статті 333 Кодексу адміністративного судочинства України

К и ї в
8 вересня 2026 року
№ 209-2(I)/2026

Справа № 3-189/2026(401/26)

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Гришук Оксани Вікторівни – головуєчого,
Барабаша Юрія Григоровича,
Совгирі Ольги Володимирівни – доповідача,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Борчана Валерія Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини п'ятої статті 242, пункту 1 частини першої статті 333 Кодексу адміністративного судочинства України.

Заслухавши суддю-доповідача Совгирю О.В. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Борчан В.В. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність частинам першій, другій статті 24, частинам першій, другій статті 55, частині першій статті 64, пунктам 1, 3, 8 частини другої статті 129 Конституції України (конституційність) частину п'яту статті 242,

пункт 1 частини першої статті 333 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – Кодекс).

Відповідно до частини п'ятої статті 242 Кодексу „при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановах Верховного Суду“.

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 333 Кодексу суд касаційної інстанції відмовляє у відкритті касаційного провадження у справі, якщо „касаційну скаргу подано на судові рішення, що не підлягає касаційному оскарженню“.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Борчан В.В. звернувся до суду з позовом про визнання протиправними дій співробітників Березівського районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки і військової частини, зокрема щодо його призову на військову службу та відправлення до місця її проходження.

Одеський окружний адміністративний суд рішенням від 30 жовтня 2025 року, яке П'ятий апеляційний адміністративний суд постановою від 24 березня 2026 року залишив без змін, відмовив Борчану В.В. у задоволенні позову.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду ухвалою від 29 квітня 2026 року відмовив Борчану В.В. у відкритті касаційного провадження, оскільки ухвалені у справі судові рішення не підлягають касаційному оскарженню.

Суб'єкт права на конституційну скаргу вважає, що застосування судами частини п'ятої статті 242 Кодексу фактично призводить до того, що суди перетворюються на „пасивних реєстраторів актів суб'єктів владних повноважень“. Натомість пункт 1 частини першої статті 333 Кодексу „дозволяє судам вищої інстанції повністю усуватися від контролю за дотриманням фундаментальних прав людини“, що, на думку автора клопотання, „руйнує сутність верховенства права“.

3. Вирішуючи питання про відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

3.1. Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга вважається прийнятною, зокрема, якщо: вичерпано всі національні засоби юридичного захисту (за наявності ухваленого в порядку апеляційного перегляду судового рішення, яке набрало законної сили, а в разі передбаченої законом можливості касаційного оскарження – судового рішення, винесеного в порядку касаційного перегляду); з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі положення), сплинуло не більше трьох місяців (частина перша статті 77).

Борчан В.В. звернувся до Конституційного Суду України з конституційною скаргою 27 липня 2026 року, стверджуючи, що остаточним судовим рішенням у його справі є ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29 квітня 2026 року, а отже, конституційну скаргу „подано в межах тримісячного строку“.

3.1.1. З аналізу конституційної скарги та долучених до неї судових рішень у справі Борчана В.В. убачається, що остаточним судовим рішенням, у якому застосовано частину п'яту статті 242 Кодексу, є постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 24 березня 2026 року, а остаточним судовим рішенням, в якому застосовано пункт 1 частини першої статті 333 Кодексу – ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29 квітня 2026 року.

У частині перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) частини п'ятої статті 242 Кодексу, яку застосовано в постанові П'ятого апеляційного адміністративного суду від 24 березня 2026 року, автор клопотання подав конституційну скаргу формально поза межами тримісячного строку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 77

Закону України „Про Конституційний Суд України“, для звернення до Конституційного Суду України.

3.1.2. Як впливає з положень частини першої статті 8, частини четвертої статті 55, статті 151¹ Конституції України, механізм індивідуального доступу особи до конституційного судочинства має бути дієвим; дієвість цього механізму можна забезпечити, зокрема, керуючись принципом *in dubio pro homine* (найбільш сприятливого для людини тлумачення закону) у розв’язанні питання щодо дотримання суб’єктом права на конституційну скаргу строків звернення до Конституційного Суду України; вирішення цього питання для цілей прийнятності конституційної скарги має відбуватись із урахуванням обставин конкретної справи і відповідати конституційній вимозі забезпечення ефективності та дієвості конституційного права на звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою [абзаци четвертий, п’ятий підпункту 3.1.3 підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Ухвали Другого сенату Конституційного Суду України від 17 вересня 2025 року № 29-у(П)/2025].

3.1.3. Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України вважає, що установлений у пункті 2 частини п’ятої статті 328 Кодексу „фільтр“ для касаційного перегляду судових рішень, ухвалених судами першої та апеляційної інстанцій, у справах незначної складності та інших справах, які розглянуто за правилами спрощеного позовного провадження, не є непереборною перешкодою для доступу особи до суду касаційної інстанції.

У касаційній скарзі на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 30 жовтня 2025 року та постанову П’ятого апеляційного адміністративного суду від 24 березня 2026 року Борчан В.В. намагався обґрунтувати, що згідно з пунктом 2 частини п’ятої статті 328 Кодексу „справа має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики та становить значний суспільний інтерес“.

Отже, Борчан В.В. згідно з пунктом 2 частини п'ятої статті 328 Кодексу скористався правом подати касаційну скаргу у справі, яку розглянуто за правилами спрощеного позовного провадження.

3.1.4. Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України вважає, що право на касаційне оскарження судових рішень у справах, які розглянуто за правилами спрощеного позовного провадження, не є обов'язковою передумовою для звернення із конституційною скаргою до Конституційного Суду України. Проте добросовісна реалізація особою права на подання касаційної скарги не має перешкоджати особі у доступі до конституційного судочинства. У такому разі найбільш сприятливим для особи тлумаченням Закону України „Про Конституційний Суд України“ в частині умов прийнятності конституційної скарги буде обчислення тримісячного строку для звернення до Конституційного Суду України з моменту постановлення Верховним Судом ухвали про відмову у відкритті касаційного провадження, попри те, що остаточним судовим рішенням у справі є судові рішення апеляційної інстанції.

Отже, з урахуванням принципу *in dubio pro homine* конституційну скаргу Борчан В.В. подав у межах тримісячного строку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

3.2. Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга вважається прийнятною за умов її відповідності вимогам, передбаченим, зокрема, статтею 55 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

3.2.1. На думку Борчана В.В., неконституційність частини п'ятої статті 242 Кодексу „полягає в тому, що імперативна вимога щодо врахування висновків

Верховного Суду створює нормативно закриту систему, яка позбавляє суди нижчих інстанцій можливості здійснювати безпосереднє правосуддя та самостійно оцінювати докази“.

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України звертає увагу на те, що відповідно до частини третьої статті 125 Конституції України Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України.

Конституційно визначений статус Верховного Суду зумовлює наявність відповідних функцій та повноважень (перше речення абзацу другого підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 березня 2020 року № 4-р/2020). Зокрема, згідно з частиною першою статті 36 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Конституційний Суд України в Рішенні від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020 указав, що „за своєю юридичною природою найвища інстанція судової гілки влади має забезпечувати єдність та сталість судової практики всіх судів, які входять до системи судоустрою України“ (перше речення абзацу другого пункту 7 мотивувальної частини).

3.2.2. В аспекті тверджень суб'єкта права на конституційну скаргу про неконституційність пункту 1 частини першої статті 333 Кодексу Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України звертає увагу на те, що однією з основних засад судочинства є „забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення“ (пункт 8 частини другої статті 129 Конституції України).

Конституційний Суд України у своїх рішеннях наголошував:

– „За чинним конституційним правопорядком, що його визначено приписами пункту 14 частини першої статті 92, пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України <...> право на касаційне оскарження судового рішення забезпечується лише в тих випадках, що їх визначив законодавець“

[абзац сьомий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 21 липня 2021 року № 5-р(II)/2021];

– „<...> право на касаційне оскарження судових рішень не є абсолютним“; „додержання принципу остаточності судового рішення (*res judicata*) полягає, зокрема, у тому, що жоден із учасників справи або інших юридично заінтересованих у розгляді справи осіб не має права вимагати касаційного перегляду остаточного та обов’язкового судового рішення лише для повторного слухання справи та ухвалення нового судового рішення“ [абзац перший підпункту 7.4, абзац третій підпункту 7.7 пункту 7 мотивувальної частини Рішення від 22 листопада 2023 року № 10-р(II)/2023].

3.2.3. Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що особа, яка звертається до Конституційного Суду України, повинна не лише зазначити, а й аргументовано довести, як саме оспорюваний закон (його окремі положення), застосований в остаточному судовому рішенні в її справі, порушує її гарантоване Конституцією України право [Ухвала Першого сенату Конституційного Суду України від 13 червня 2018 року № 20-у(I)/2018, Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 3 червня 2020 року № 10-уп(II)/2020].

Аналіз конституційної скарги свідчить про те, що, стверджуючи про невідповідність Конституції України частини п’ятої статті 242, пункту 1 частини першої статті 333 Кодексу, Борчан В.В. фактично висловлює незгоду з установленим законодавцем правовим регулюванням вимог до законності й обґрунтованості судового рішення в адміністративному судочинстві, а також із визначеними Кодексом підставами та межами касаційного перегляду судових рішень.

3.2.4. Отже, автор клопотання не обґрунтував тверджень щодо невідповідності Основному Закону України частини п’ятої статті 242, пункту 1 частини першої статті 333 Кодексу, чим не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі

згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Борчана Валерія Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини п'ятої статті 242, пункту 1 частини першої статті 333 Кодексу адміністративного судочинства України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другої колегії суддів Першого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**